

EUROOPAN PARLAMENTIN HISTORIALLISTA TAUSTAA

Euroopan parlamentti sai alkunsa, kun Euroopan hiili- ja teräsyhteisön (EHTY) yleiskokouksesta tuli kolmen silloisen Euroopan ylikansallisen yhteisön yhteinen yleiskokous, joka sai myöhemmin nimen Euroopan parlamentti. Tämä toimielin, jonka jäsenet on vuodesta 1979 lähtien valittu välittömällä vaaleilla, on ajan mittaan muuttunut perusteellisesti: nimitettyjen jäsenten edustajakokouksesta on kehittynyt vaaleilla valittu parlamentti, jonka rooli Euroopan unionissa käsittelyyn otettavien aiheiden määrittelijänä on tunnustettu.

OIKEUSPERUSTA

- alkuperäiset perustamissopimukset ([1.1.1](#), [1.1.2](#), [1.1.3](#), [1.1.4](#), [1.1.5](#))
- päätös ja säädös (20. syyskuuta 1976) edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömällä vaaleilla, muutettuina neuvoston 25. kesäkuuta 2002 ja 23. syyskuuta 2002 tekemillä päätöksillä

KOLME YHTEISÖÄ, YKSI EDUSTAJAKOKOUS

Euroopan talousyhteisön (ETY) ja Euroopan atomienergiayhteisön (Euratom) perustamisen jälkeen EHTY:n yleiskokous laajennettiin kattamaan kaikki kolme yhteisöä. Näin syntynyt Euroopan parlamentaarinen edustajakokous, johon kuului 142 jäsentä, kokoontui ensimmäistä kertaa Strasbourgissa 19. maaliskuuta 1958. Se muutti nimensä Euroopan parlamentiksi 30. maaliskuuta 1962.

NIMITETYSTÄ EDUSTAJAKOKOUKSESTA VAALEILLA VALITTUUN PARLAMENTTIIN

Ennen välittömien vaalien käyttöönottoa jäsenvaltioiden kansalliset parlamentit nimittivät Euroopan parlamentin jäsenet keskuudestaan. Kaikilla jäsenillä oli näin ollen kaksoismandaatti.

Pariisissa 9. ja 10. joulukuuta 1974 pidetyssä huippukokouksessa päätettiin, että välittömät vaalit olisi toimitettava vuonna 1978 tai sen jälkeen, ja parlamenttia kehoitettiin tekemään uusia ehdotuksia sen vuonna 1960 laatiman yleissopimusluonnoksen tilalle. Parlamentti hyväksyi uuden luonnoksen tammikuussa 1975: sen pohjalta hallitusten tai valtioiden päämiehet pääsivät yhteisymmärrykseen 12. ja 13. heinäkuuta 1976 pidetyssä kokouksessa selvitettyään tietyt erimielisyydet.

Päätös ja säädös edustajien valitsemisesta Euroopan parlamenttiin yleisillä välittömällä vaaleilla allekirjoitettiin Brysselissä 20. syyskuuta 1976. Sen jälkeen, kun kaikki jäsenvaltiot olivat vahvistaneet asiakirjan, se tuli voimaan heinäkuussa 1978, ja ensimmäiset vaalit pidettiin 7. ja 10. kesäkuuta 1979.

LAAJENTUMISET

Kun Tanska, Irlanti ja Yhdistynyt kuningaskunta liittyivät Euroopan yhteisöihin 1. tammikuuta 1973 (ensimmäinen laajentuminen), parlamentin jäsenten lukumäärää nostettiin 198:aan.

Toisen laajentumisen yhteydessä – Kreikan liittyessä 1. tammikuuta 1981 – Kreikan parlamentti nimitti Euroopan parlamenttiin 24 kreikkalaista jäsentä, jotka korvattiin lokakuussa 1981 välittömällä vaaleilla valituilla jäsenillä. Toiset välittömät vaalit toimitettiin 14. ja 17. kesäkuuta 1984.

Kolmannen laajentumisen myötä 1. tammikuuta 1986 jäsenten määrä kasvoi 434:stä 518:aan, kun parlamenttiin tuli 60 espanjalaista ja 24 portugalilaista jäsentä, jotka kansalliset parlamentit olivat nimittäneet ja jotka korvattiin myöhemmin välittömällä vaaleilla valituilla jäsenillä.

Saksan yhdistymisestä seurasi, että Euroopan parlamentin kokoonpanoa muutettiin väestörakenteen muutosten mukaisesti. Niiden parlamentin ehdotusten mukaisesti, jotka sisältyivät parlamentin paikkojen myöntämissuunnitelmasta annettuun päätöslauselmaan, kesäkuun 1994 vaaleissa valittujen parlamentin jäsenten määrä kasvoi 518:sta 567:ään. EU:n neljännen laajentumisen jälkeen parlamentin jäsenmäärä nousi 626:een, ja uusille jäsenvaltioille myönnettiin tasapuolisesti paikkoja edellä mainitun päätöslauselman mukaisesti.

Nizzan hallitustenvälisessä konferenssissa otettiin käyttöön uusi Euroopan parlamentin paikkajako, jota sovellettiin parlamentin vaaleissa vuonna 2004. Jäsenten enimmäismäärää (joka oli aiemmin 700) korotettiin 732:een. Viidelletoista vanhalle jäsenvaltiolle myönnettyjen paikkojen määrää alennettiin 91:llä (626:sta 535:een). Jäljellä olevat 197 paikkaa jaettiin määräsuhteisesti kaikkien vanhojen ja uusien jäsenvaltioiden kesken.

Bulgarian ja Romanian liittyessä 1. tammikuuta 2007 parlamentin paikkojen määrää korotettiin väliaikaisesti 785:een, jotta näistä maista kotoisin olevat parlamentin jäsenet voitiin vastaanottaa. Kesäkuun 4.–7. päivänä 2009 pidettyjen vaalien jälkeen paikkojen määrää alennettiin 736:een. Lissabonin sopimuksessa (joka tuli voimaan 1. joulukuuta 2009) enimmäismääräksi vahvistettiin 751 jäsentä, mutta seuraaviin vaaleihin saakka paikkoja oli väliaikaisesti 754. Vaalikaudella 2009–2014 parlamenttiin tuli 18 uutta jäsentä kesäkuussa 2009 valittujen 736 jäsenen lisäksi jäsenvaltioiden ratifioitua sopimusta muuttavan pöytäkirjan, joka hyväksyttiin 23. kesäkuuta 2010 pidetyssä hallitustenvälisessä konferenssissa. Kroatian liittyttyä 1. heinäkuuta 2013 unionin jäseneksi parlamentin paikkojen määrää korotettiin väliaikaisesti 766:een, jotta huhtikuussa 2013 valitut 12 kroatialaista parlamentin jäsentä voitiin vastaanottaa Kroatian tasavallan liittymisehdoista tehdyn asiakirjan 19 artiklan mukaisesti.

Vuoden 2014 vaaleja varten paikkojen kokonaismäärää vähennettiin jälleen 751:een. Paikkojen jakautumista on tarkasteltu taas uudelleen toukokuussa 2019 pidettävien vaalien ja mahdollisen brexitin vuoksi ([1.3.3](#)).

TOIMIVALLAN VAIHEITTAINEN LISÄÄNTYMINEN

Jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien korvaaminen yhteisön omilla varoilla ([1.4.1](#)) johti siihen, että parlamentin budjettivaltaa laajennettiin ensimmäistä kertaa 22. huhtikuuta 1970 allekirjoitetulla Luxemburgin sopimuksella. Brysselissä allekirjoitettiin 22. heinäkuuta 1975 toinen samaa aihetta käsittelevä sopimus, jossa parlamentin valtuuksia vahvistettiin ([1.1.2](#)).

Euroopan yhtenäisasiakirjassa parlamentin asemaa vahvistettiin tietyillä lainsäädäntöaloilla (yhteistoimintamenettely) ja parlamentin hyväksyntä asetettiin liittymis- ja assosiaatiosopimusten edellytykseksi.

Maastrichtin sopimuksessa, jossa yhteispäätösmenettely otettiin käyttöön tietyillä lainsäädäntöaloilla ja yhteistoimintamenettelyä laajennettiin koskemaan muita aloja, alkoi parlamentin lainsäädäntöroolin kehittyminen. Sopimuksessa parlamentille annettiin valtuudet toimia komission jäsenten lopullisena hyväksyjänä. Tämä oli tärkeä edistysaskel sen poliittisen valvonnan kannalta, jota parlamentti harjoittaa unionin toimeenpanoelimiin nähden ([1.1.3](#)).

Amsterdamin sopimuksessa yhteispäätösmenettelyä laajennettiin useimmille lainsäädäntöaloille ja sitä uudistettiin, jolloin parlamentista tuli lainsäätävä yhtäläisin oikeuksin neuvoston kanssa. Kun komission puheenjohtajan nimittäminenkin edellytti parlamentin hyväksyntää, parlamentin valtuudet valvoa toimeenpanovaltaa lisääntyivät entisestään. Yhteispäätösmenettelyn soveltamisalaa laajennettiin edelleen Nizzan sopimuksessa.

Nizzan sopimus, jolla muutettiin Euroopan unionista tehtyä sopimusta, Euroopan yhteisöjen perustamissopimusta ja niihin liittyviä tiettyjä säädöksiä, allekirjoitettiin 26. helmikuuta 2001, ja se tuli voimaan 1. helmikuuta 2003. Tämän uuden sopimuksen tarkoituksena oli uudistaa Euroopan unionin toimielinrakennetta niin, että se voisi kestää tulevien laajentumisten haasteet. Parlamentin lainsäädäntö- ja valvontavaltaa lisättiin ja määräänemistöpäätöksentekoa laajennettiin uusille aloille neuvostossa ([1.1.4](#)).

Lissabonin sopimuksessa ([1.1.5](#)) laajennettiin jälleen merkittävällä tavalla määräänemistön soveltamista neuvostossa (uuden menetelmän mukaisesti 1. marraskuuta 2014 alkaen – Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 16 artikla) ja yhteispäätösmenettelyn soveltamista noin 45 uuteen lainsäädäntöalaan. Yhteispäätösmenettelystä (nykyisin tavallinen lainsäätämisympäristö) tuli käytetyin päätöksentekomenettely, joka kattaa erityisen tärkeät alat, kuten yhteisen maatalouspolitiikan ja oikeus- ja turvallisuuspolitiikan. Parlamentin asema perussopimusten tulevien muutosten valmistelussa myös vahvistui (SEU:n 48 artikla). Lisäksi osana Lissabonin sopimusta (ja alun perin osana Euroopan perustuslakia koskevaa epäonnistunutta sopimusehdotusta) Euroopan unionin perusoikeuskirjasta, jonka Euroopan parlamentin puhemies ja komission ja neuvoston puheenjohtajat

allekirjoittivat Nizzan Eurooppa-neuvostossa 7. joulukuuta 2000, tuli oikeudellisesti sitova ([4.1.2](#)).

Euroopan parlamentin 23.–26. toukokuuta 2019 pidetyt vaalit osoittivat, että parlamentti on hyödyntänyt täysimääräisesti SEU:n 14 artiklaa, jossa todetaan seuraavaa: ”Euroopan parlamentti toimii yhdessä neuvoston kanssa lainsäätäjänä ja budjettivallan käyttäjänä. Se huolehtii poliittisesta valvonnasta ja antaa neuvoja perussopimuksissa määrättyjen edellytysten mukaisesti. Se valitsee komission puheenjohtajan.”

Vuoden 2014 ja 2019 vaaleissa Euroopan tason poliittiset puolueet ([1.3.3](#)) esittelivät äänestäjille ”kärkiehdokkaita” komission puheenjohtajan tehtävään. Voidaan perustellusti todeta, että kärkiehdokasjärjestelmä on osoittautunut menestykseksi, sillä komission puheenjohtajaksi valittiin 22. lokakuuta 2014 pidetyssä istunnossa ehdokas, joka oli saanut suurimman kannatuksen toukokuussa 2014 pidetyissä parlamentin vaaleissa.

Udo Bux
05/2019

